

GEPATIT B INFEKSIYASI: TARQALISHI, KLINIK KECHISHI VA PROFILAKTIKASI

Alijonova Matluba Otajonovna

Annotatsiya

Ushbu maqolada gepatit B infeksiyasining etiologiyasi, yuqish yo'llari, klinik belgilari, diagnostikasi hamda profilaktik choralari haqida ma'lumot berilgan. Gepatit B bugungi kunda dunyo bo'yicha keng tarqalgan yuqumli kasalliklardan biri hisoblanadi. Kasallikning surunkali shaklga o'tishi jigar sirrozi va gepatosellyulyar karsinoma rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Maqolada kasallikni erta aniqlash, davolash va emlashning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar

Gepatit B, virusli gepatit, jigar kasalligi, infeksiya, profilaktika, vaksina, diagnostika, epidemiologiya, surunkali gepatit, HBV.

Kirish

Virusli gepatitlar inson salomatligiga jiddiy xavf tug'diruvchi yuqumli kasalliklar qatoriga kiradi. Ayniqsa, gepatit B infeksiyasi dunyo bo'yicha keng tarqalganligi va og'ir asoratlari bilan kechishi sababli dolzarb tibbiy muammolardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, millionlab insonlar gepatit B virusini tashuvchi hisoblanadi.

Gepatit B — HBV (Hepatitis B Virus) tomonidan chaqiriladigan yuqumli kasallik bo'lib, asosan jigar hujayralarini zararlaydi. Kasallik o'tkir va surunkali shakllarda kechishi mumkin. Surunkali shakl esa jigar sirrozi hamda jigar saratoni rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Kasallikning yuqori darajada tarqalishi, yashirin kechishi va og'ir asoratlari ushbu mavzuning dolzarbligini belgilaydi. Shu sababli gepatit B infeksiyasining epidemiologiyasi, klinik xususiyatlari va profilaktikasini o'rganish muhim hisoblanadi.

Gepatit B infeksiyasining etiologiyasi

Gepatit B kasalligini HBV virusi chaqiradi. Ushbu virus gepadnaviruslar oilasiga mansub bo'lib, DNK saqlovchi virus hisoblanadi. Virus tashqi muhit ta'siriga ancha chidamli bo'lib, uzoq vaqt faol holatda saqlanishi mumkin.

Virus inson organizmiga tushgach, qon oqimi orqali jigarga yetib boradi va gepatotsitlarni zararlaydi. Natijada jigar faoliyati buziladi hamda organizmda intoksikatsiya belgilari paydo bo'ladi.

Kasallikning yuqish yo'llari

Gepatit B infeksiyasi quyidagi yo'llar orqali yuqadi:

Qon orqali;

Sterillanmagan tibbiy asboblardan orqali;

Jinsiy aloqa orqali;

Onadan bolaga tug'ruq vaqtida;

Shaxsiy gigiyena buyumlarini umumiy ishlatishda.

Kasallik ayniqsa tibbiyot xodimlari, stomatologlar, laboratoriya xodimlari va gemodializ oluvchi bemorlar orasida ko'proq uchraydi.

Gepatit B infeksiyasining inkubatsion davri o'rtacha 1–6 oy davom etadi. Kasallikning klinik belgilari quyidagilardan iborat:

Holsizlik;

Ishtahaning pasayishi;

Ko'ngil aynishi;

Tana haroratining ko'tarilishi;

Mushak va bo'g'imlarda og'riq;

Terining va ko'z sklerasining sarg'ayishi;

Siydik rangining to'q tusga kirishi;

Jigar kattalashishi.

Ba'zi hollarda kasallik simptomsiz kechadi va bemor uzoq vaqt virus tashuvchisi bo'lib yuradi.

Foydalanilgan usullar

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, statistik ma'lumotlarni o'rganish hamda zamonaviy tibbiy maqolalarni solishtirish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, gepatit B infeksiyasining klinik kechishi va profilaktikasiga oid ilmiy manbalar o'rganildi.

Diagnostika usullari

Kasallikni aniqlashda laborator tekshiruvlar muhim ahamiyatga ega. Diagnostika quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

Qonning biokimyoviy tahlili;

HBsAg markerini aniqlash;

PCR diagnostikasi;

Jigar ultratovush tekshiruvi;

Serologik tekshiruvlar.

HBsAg ning aniqlanishi gepatit B infeksiyasining asosiy laborator belgisi hisoblanadi.

Davolash prinsiplari

Kasallikni davolash bemorning holati va kasallik shakliga qarab belgilanadi. Davolash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Yotoq tartibi;

Parhez ovqatlanish;

Detoksikatsion terapiya;

Antivirus preparatlari;

Gepatoprotektorlar;

Vitaminoterapiya.

Surunkali gepatit B da uzoq muddatli antiviral terapiya tavsiya etiladi.

Profilaktika choralari

Gepatit B infeksiyasining oldini olishda profilaktika muhim o'rin tutadi. Eng samarali usul — vaktsinatsiya hisoblanadi.

Profilaktik choralar:

Yangi tug'ilgan chaqaloqlarni emlash;

Steril tibbiy asboblardan foydalanish;

Donor qonini tekshirish;

Shaxsiy gigiyenaga rioya qilish;

Tasodifiy jinsiy aloqalardan saqlanish.

Vaksina organizmda kuchli immunitet hosil qiladi va kasallik rivojlanishining oldini oladi.

Natijalar

O'rganilgan ilmiy manbalar tahliliga ko'ra, gepatit B infeksiyasining asosiy tarqalish omillari sterilizatsiya qoidalariga rioya qilmaslik, qon orqali yuqish hamda profilaktik emlashning yetarli emasligi bilan bog'liq ekanligi aniqlandi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, erta diagnostika va o'z vaqtida davolash jigar sirrozi hamda jigar saratoni kabi og'ir asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ommaviy vaksinatsiya kasallik tarqalishini sezilarli kamaytirgan.

Xulosa

Gepatit B infeksiyasi bugungi kunda dolzarb tibbiy va ijtimoiy muammolardan biri hisoblanadi. Kasallikning og'ir asoratlari inson salomatligiga jiddiy zarar yetkazadi. Shu sababli kasallikni erta aniqlash, samarali davolash va profilaktik choralarni kuchaytirish muhimdir.

Aholi orasida sanitariya-gigiyena madaniyatini oshirish, xavfsiz tibbiy amaliyotlarni joriy etish hamda ommaviy emlash tadbirlarini kengaytirish gepatit B infeksiyasi tarqalishini kamaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Karimov X.S. Yuqumli kasalliklar. — Toshkent, 2022.

Axmedov A.A. Virusli gepatitlar diagnostikasi va davosi. — Toshkent, 2021.

World Health Organization. Hepatitis B Fact Sheets. — Geneva, 2024.

Ismoilov I.I. Ichki kasalliklar propedevtikasi. — Toshkent, 2020.

Nurmatov Sh.R. Epidemiologiya asoslari. — Toshkent, 2023.

Harrison's Principles of Internal Medicine. — New York, 2022.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi ma'lumotlari, 2024.